

Forslag A 1950/UHN
Behandles af Udvalget for et Holdbart Norden

Betænkning over medlemsforslag om nordisk samarbejde om biodiversitet og naturbeskyttelse

Udvalget for et Holdbart Norden foreslår, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

- at koordinere og skalere de nordiske indsatser for naturbeskyttelse, naturgenopretning og etablering af sammenhængende korridorer, så indsatsen bedre understøtter migrerende arters vilkår og klimaforandringerne konsekvenser for migrerende arter
- at etablere et monitoreringsprogram der monitorerer menneskets og klimaforandringerne påvirkning på migrerende arter

Baggrund

Milliarder af dyr foretager migrationsrejser hvert år. På land, i floder, i oceaner, og i himlen krydser de nationale grænser og kontinenter og rejser tusinder af kilometer på tværs af verden for at jage føde og yngle. Men de har fået sværere ved at migrere, viser ny FN-rapport 'The state of the worlds migratory species¹. Rapporten er den første af sin slags, der så omfattende ser på tilstanden for migrerende dyr over hele verden, deres største trusler og mulige løsninger for at redde dem. De migrerende dyr har en vigtig funktion for økosystemerne. Derfor er det ikke bare ligegyldigt, om de findes eller ej. Mister vi de migrerende dyr, er der andre arter, der får dårligere livsvilkår. De migrerende dyr spiller for eksempel en vigtig rolle i de naturlige økosystemer ved at transportere afgørende næringsstoffer, sprede planter frø, forme vegetationen og som fødegrundlag for mange andre arter, for eksempel fisk og gribbe.

Ifølge rapporten er der flere årsager til, at det går så skidt for migrerende dyr. Blandt dem er jagt og overfiskeri. Men de to største trusler er overudnyttelse og tab af levesteder – blandt andet på grund af aktiviteter som landbrug og udvidelse af transport- og energiinfrastruktur. Det største problem for de migrerende dyr er måden landskaberne bruges på, for eksempel ved at bygge dæmninger. Menneskeskabte arealer er svære at bevæge sig rundt i, for dyr kan ikke komme gennem byer, over veje og store marker.

¹ [State of the Worlds Migratory Species report_E.pdf \(cms.int\)](#)

Derfor kan en løsning være at blive bedre til at beskytte de steder, migrerende dyr bevæger sig – og herunder designe infrastrukturen, så den hæmmer migrationerne mindst muligt. Næsten 10.000 af verdens største biodiversitetsområder er vigtige for de migrerende dyr, men lidt over halvdelen er hverken beskyttede eller fredede. Det er derfor vigtigt at hensynet til migrerende arter tænkes ind i landskabsplanlægning således at det ikke spærrer for bl.a. migrerende dyr og deres måde at leve på.

De nordiske lande samarbejder i dag på nogle områder om at beskytte biodiversiteten og regionens økosystemer. Tidligere dyrkede arealer udlægges som vilde græsningsarealer eller som uberørt skov. Også kaldet rewilding.

Det giver en øget biodiversitet lokalt, men for en række arter – særligt migrerende arter – er det ikke nok, at sådanne naturområder eksisterer. Det er også afgørende, hvor de er placeret ift. migrationsruter og hvor store områderne er.

Derfor er der et potentiale for en øget gevinst for naturen, hvis landene koordinerer og samtænker områder for naturgenopretning på tværs af Nordens nationale grænser, så områderne ikke bare bidrager til en øget lokal eller regional biodiversitet, men også bidrager til en større nordisk naturmangfoldighed.

Tilbagegangen af Nordens biodiversitet skal vendes til fremgang og vi har ingen tid at miste.

I forbindelse med klimatopmødet i Dubai (december 2023) offentliggjorde konventionen for migrerende en opsigtsvækkende rapport² omhandlende klimaforandringernes effekter på migrerende arter. Rapporten konstaterer, at de direkte virkninger af klimaændringer på mange migrerende arter allerede forekommer, herunder insekters tilbagegang, ændringer i tidspunktet for migration og reduceret ynglesucces og overlevelse. Som det fremgår af rapporten, er migrerende arter vigtige for mennesket og naturens økosystemer. Migrerende arter er kilde til ernæring, økonomisk udvikling og bidrager til bestøvning, spredning af frø og bekæmper sygdomme. Derfor er migrerende en afgørende del af velfungerende økosystemer, og det er beskyttelse af migrerende arter helt essentielt for både håndtering af biodiversitetskrisen og klimakrisen. Rapporten understreger bl.a. at der er et indtrængende behov for at identificere arter som er sårbare overfor klimaforandringer for at sikre den nødvendige indsats, såsom etablering af sammenhængende og beskyttede områder der genopretter og restaurere ødelagte økosystemer, vil gøre det muligt for migrerende arter at finde nye områder. Samtidig bør udviklingen monitoreres med henblik på at kunne agere i fremtiden.

² [Climate change and migratory species review | JNCC - Adviser to Government on Nature Conservation](#)

Rapporten understreger også vigtigheden af kollektiv handling på tværs af migrationsruter. Lande der samarbejder om at beskytte og genoprette fælles økosystemer kan muliggøre genopretning af migrerende arter, samtidig med at de får fordele af naturbaserede løsninger til afbødning og tilpasning af klimaændringer. Samarbejde og deling af information mellem landene er afgørende for at maksimere succesen af indsatser.

Der henvises til spørgsmål E10 om migrerende arter hvor der stilles spørgsmål til de nordiske regeringer og Nordisk ministerråd med henblik på at redegøre for landenes indsatser for at beskytte migrerende arter. Af svaret fremgår det bl.a., at de nordiske lande samarbejder om migrerende arter gennem internationale aftaler, og om forvaltning af store rovdyr. Derudover nævnes en række konkrete initiativer såsom **Sveriges** model for marin konnektivitet i Arktisk, nordiske indsatser for migrerende arter i Torne elv. **Finlands** program for beskyttelse af levesteder for migrerende arter, herunder restaurering af vådmarker, moser mv. **Danmark** referer til vildtreservater og arbejdet med at beskytte yngle- og rasteområder for migrerende fugle. **Island** nævner beskyttelse af 30 fugleområder, beskyttelse af 6 vådområder, samt beskyttelse af søer og floder som værende vigtige for migrerende arter. **Norge** nævner samarbejdet om beskyttelse af fjeldråben, udpegning og beskyttelse af prioriterede arter, samt beskyttelse af vigtige levesteder. **Grønland** har samarbejde med Canada om beskyttelse af narhvalen og isbjørne samt en forvaltningsplan for beskyttelse af den atlantiske laks.

Til spørgsmål om hvordan det nordiske samarbejde om beskyttelse af migrerende arter kan styrkes, henvises der til ovenstående initiativer, samt til samarbejdet mellem Sverige og Finland om genoprettelse af vådområder og til etablering af en norsk database for rovdyr, som er et vigtigt værktøj i forvaltningen af bjørn, ræv, lods, ulv og kongeørn. Et værktøj der udvikles løbende og understøtter det nordiske samarbejde omkring migrerende arter.

Til spørgsmålet om hvordan de nordiske lande kan samarbejde om opfølgning på den globale aftale for biodiversitet fremhæves det at de nordiske lande vil arbejde aktivt for at gennemføre aftalen globalt, regionalt og i de respektive nordiske lande. Derudover anses de kommende opdaterede nationale biodiversitetsstrategier som grundlag for at undersøge mulighederne for et yderligere nordiske samarbejde på området. Der henvises at det svenske formandskab prioriterer nordisk indsats for invasive arter samt samarbejde om naturbaserede løsninger. Afslutningsvis henvises der til at der skal vedtages et nyt nordisk samarbejdsprogram for miljø og klima (2025-2030).

E10 indeholder også spørgsmål til Nordisk Ministerråd om at redegøre for det nordiske samarbejde om migrerende arter. Af svaret refereres der til NordGen og deres arbejde

for at bevare og udnytte vigtige genetiske ressourcer. Til spørgsmål om hvordan Nordisk Ministerråd påtænker at følge op på den globale aftale for biodiversitet henvises til ministerdeklarationer, hvoraf det bl.a. fremgår en erklæring om at øge det nordiske samarbejde om biodiversitet, og der henvises til NordGen, til indsatsen for naturbaserede løsninger samt til projekter omhandlende opfølgning på den globale aftale for biodiversitet, og projekt om kvalificering af 'Other effective conservation measures'.

Udvalgets synspunkter

I december 2022 indgik verdens lande en omfattende aftale for beskyttelse af klodens biodiversitet og økosystemer (The Global Biodiversity Framework). Aftalen som bygger på tidligere målsætninger om at standse tabet af biodiversitet kaldes 'historisk', men det er 3 gang at verdens lande sætter lignende mål. Første gang var i 1992 med mål om at standse tabet af biodiversitet i 2010. Da man i 2010 ikke havde nået målet blev aftalen forlænget til 2020 med enighed om 20 biodiversitetsmål (såkaldte Aichi-mål).

Udvalget ser med stor bekymring på at der trods globale, regionale (EU's biodiversitetsstrategi) og nationale målsætninger (Nationale biodiversitetsstrategier NBSAP)), er tabet af biodiversitet og ødelæggelse af økosystemer værre end nogen sinde.

En rapport³ fra FN konkluderer bl.a. at 'Hastigheden hvormed vi mister biodiversitet har ikke været hurtigere tidligere i menneskets historie og presfaktorerne intensiveres fortsat'...). Rapporten fremhæver desuden at

- Landbrug, skovbrug og minedrift på landjorden og overfiskeri har forårsaget at omkring 50% af jordens naturlige økosystemer er blevet ødelagt i løbet af de sidste 50 år.
- Én million dyre- og plantearter er direkte truet af udryddelse.
- 75% af alle landområder er enten blevet omlagt til enge, dækket af beton, druknet i dæmninger eller påvirket på anden vis.
- Næsten 70% af alle havområder er blevet påvirket af opdrætsanlæg, forurening, skibstrafik, undervandsminer eller andre projekter.
- 75% af alle jordens floder og søer bliver brugt til dyrehold, opdræt eller afgrøder.

Udvalget fremhæver at det af rapporten fremgår at for at kunne standse tabet af biodiversitet skal der arbejdes på alle niveauer og på tværs af alle sektorer, og hensynet til biodiversitet integreres i nationale planer, politikker og lovgivning.

³ ([Global Biodiversity Outlook 5 | Convention on Biological Diversity \(cbd.int\)](https://www.cbd.int/gbo5/))

Udvalget ser med stor interesse på anbefalingerne fra rapporten 'Climate change and migratory species: a review of impacts, conservation actions, indicators and ecosystem services', som understreger indeværende forslags relevans og vigtighed.

Udvalget ser at-satserne med fordel kan adressere et øgets nordisk samarbejde om etablering af beskyttede områder og genopbygning af ødelagte økosystemer med relevans for migrerende arter, videns- og erfaringsudveksling samt monitorering af menneskeskabte aktiviteter og klimaforandringernes indflydelse på migrerende arter. Udvalget finder at det er vigtigt at Norden arbejder for en øget indsats for migrerende arter, herunder at få skabt sammenhængende korridorer og levesteder for migrerende arter.

Reykjavik, den 8. april 2024

Tove Elise Madland (A)
Karin Gaardsted (S)
Johan Andersson (S)
Åsa Karlsson (S)
André N. Skjelstad (V)
Anna Falkenberg (sb)
Rebecka Le Moine (MP)

Bella Forsgrén (gröna)
Heikki Autto (saml)
Lene Westgaard-Halle (H)
Marianne Bigum (SF)
Lars Andersson (SD)
Staffan Eklöf (SD)
Himanshu Gulati (FrP)